

III.

Koncepce národního přesídlovacího programu a přesídlení skupiny barmských uprchlíků z Malajsie v rámci pilotního přesídlovacího programu

---

---

1. Koncepce národního přesídlovacího programu

I. Úvodní východiska

I.1 Přesídlování jako multifunkční prostředek řešení uprchlické situace

Institut přesídlování (Resettlement) je spolu s instituty lokální integrace a dobrovolného návratu jednou ze tří základních metod dosažení trvalého řešení dlouhodobě neuspokojivé uprchlické situace. Jedná se o nástroj využívaný výhradně v situacích, kdy nepřipadá v úvahu jiný způsob trvalého řešení, tedy když se příslušníci uprchlické populace z objektivních důvodů nemohou vrátit do země původu a zároveň vzhledem ke svému profilu nemohou získat dostatečnou ochranu nebo být integrováni v zemi svého aktuálního pobytu (nejčastěji v zemi prvního azylu).

V praxi znamená přesídlování výběr osob a jejich transfer ze státu prvního azylu do třetí země, která je připravena je přijmout, poskytnout jim mezinárodní ochranu a zajistit jim zaprvé ochranu plně v souladu se zásadou *non-refoulement* zakotvenou čl. 33 Úmluvy o právním postavení uprchlíků, která zakazuje vyhoštění nebo navrácení uprchlíka jakýmkoliv způsobem na hranice zemí, ve kterých by jeho život či osobní svoboda byly ohroženy na základě jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení (s výhradou osob dle odst. 2 téhož článku), a zadruhé přístup k základním lidským, občanským, politickým, ekonomickým, sociálním a kulturním právům s výhledem na možnost získání občanství dané země. Vedle udělování mezinárodní ochrany spontánně přicházejícím uprchlíkům je tak přesídlování ve vyspělém světě považováno za druhý pilíř systému ochrany uprchlíků.

Přesídlování je nástrojem ochrany a poskytování trvalého řešení založeném na individuálním a systémovém řešení situace konkrétního jedince, event. skupiny uprchlíků. Zároveň z něj mohou přímo či nepřímo profitovat také ostatní uprchlíci, země prvního azylu, ostatní státy i systém mezinárodní ochrany obecně. Přesídlování v sobě tedy spojuje mechanismy řízené migrace, individuální ochrany uprchlíků, trvalého řešení jejich situace a vyjádření solidarity s regiony zasaženými uprchlickými toky v rámci společného sdílení břemene v uprchlické oblasti.

I.2 Přesídlování v Evropské unii

Přesídlování je v rámci Evropské unie dlouhodobě velmi aktivně diskutováno na mnoha fórech věnovaných migraci, rozvoji a vztahům se třetími zeměmi.

První impuls k diskusím o přesídlování jako systémovém nástroji řešení uprchlické situace a sdílení břemene v této oblasti na úrovni Evropské unie dalo ve druhé polovině roku 2003 italské předsednictví. Následující předsednické státy, zejména tradiční přesídlovací státy jako Nizozemí nebo Finsko, vyzvaly členské státy, především nové členské státy, k zapojení do programu přesídlování, a tím k přijetí vlastní odpovědnosti v rámci společného sdílení břemene.

Za nizozemského předsednictví předložila Evropská komise v návaznosti na závěry summitu Evropské Rady v Soluni v červnu 2003 **Sdělení o řízeném vstupu osob vyžadujících mezinárodní ochranu na území EU a posílení ochranné kapacity v zemích původu** (Zlepšení přístupu k trvalým řešením).¹⁾ V tomto Sdělení navrhla Evropská komise v rámci definování způsobů a prostředků posílení ochranné kapacity regionů původu vytvoření společného Evropského přesídlovacího systému zahrnujícího legislativní rámec, kritéria výběru i rozhodovací metody na úrovni Evropské unie. K tomuto sdělení byly přijaty dne 2. a 3. listopadu 2004 závěry Rady, které potvrzují, že trvalými řešeními pro uprchlíky jsou dobrovolná repatriace, lokální integrace a přesídlování, a zároveň vyzvaly Komisi, aby

---

¹ COM(2004) 410 final

do července 2005 připravila akční plán pro jeden nebo více pilotních programů ochrany v regionech původu.

Společný přístup k problematice přesídlování je rozpracován také v **Haagském programu**²⁾ v kapitole věnované zahraničnímu rozměru azylu a migrace, a to v souvislosti s výzvou k vytvoření tzv. Regionálních programů ochrany (*Regional Protection Programmes*) v úzké spolupráci s Úřadem Vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky (dále jen „UNHCR“). Tyto programy by měly obsahovat škálu příslušných nástrojů, zaměřených zejména na budování kapacit a na společný přesídlovací program pro členské státy, které se takového programu chtějí zúčastnit.

Na základě výše uvedených dokumentů vytvořila Evropská komise v roce 2005 koncept Regionálních programů ochrany (**Sdělení o regionálních programech ochrany ze dne 1. září 2005**³⁾), v němž je přesídlování rozpracováno jako jedna z klíčových aktivit pro vytvoření těchto programů (tj. posílení kapacit ochrany ve třetích zemích).

Problematika přesídlování v kontextu společné azylové politiky, jak ji vytyčuje Haagský program, je rovněž jedním z bodů kapitoly o vnějším rozměru azylu **Zelené knihy o budoucnosti společného azylového systému**.⁴⁾ Ačkoli Česká republika zatím nevyzdvihuje společný evropský přesídlovací systém jako svou prioritu a podporuje nejprve zapojení více států do národních přesídlovacích programů před zahájením případných společných aktivit, určitý mechanismus koordinace jednotlivých národních programů na evropské úrovni by mohl do značné míry usnadňovat jejich realizaci jak z organizačního, tak z finančního hlediska.

V současnou chvíli je evropskou prioritou vytvoření silného finančního mechanismu pro přesídlovací aktivity v rámci Evropského uprchlického fondu a podpora participace členských států na realizaci přesídlovacích programů, a to ať v kontextu Regionálních projektů ochrany nebo mimo ně. V rámci programu **Solidarita a řízení migračních toků**⁵⁾ vstoupil od ledna 2008 v účinnost nový Evropský uprchlický fond (ERF III), který umožní cílenou finanční podporu celé řady přesídlovacích aktivit.

I.3 Přesídlování v České republice

Česká republika (s výjimkou svých mezinárodních letišť) má v rámci Evropské unie specifické postavení státu bez vnějších hranic. Z hlediska principů fungování dublinského systému, jenž upravuje mechanismus, kterým je určován stát odpovědný za posouzení žádosti o mezinárodní ochranu podané na území členských států Evropských společenství státním příslušníkem třetího státu, je tedy ve značné výhodě ve srovnání se zeměmi ležícími na její vnější hranici.

Tato skutečnost se nutně projevila také v počtu žádostí o udělení mezinárodní ochrany. Po vstupu České republiky do Evropské unie a aplikace ustanovení dublinského systému v azylovém řízení⁶⁾ významně poklesl počet žadatelů o mezinárodní ochranu a tento trend nadále pokračoval i v následujícím období (viz graf 1). Daný stav bude pravděpodobně v

---

² 2005/C 53/01

³ COM (2005) 388 final

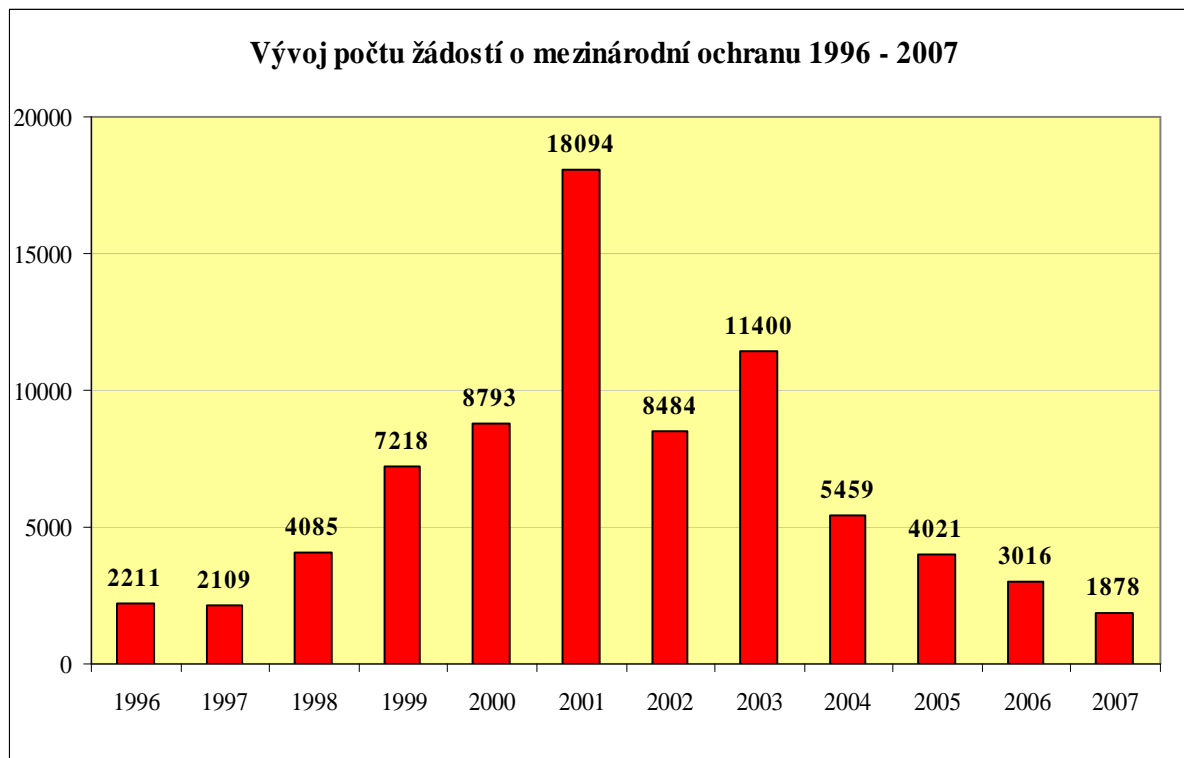
⁴ COM(2007) 301 final

⁵ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 573/2007/ES ze dne 23. května 2007 o zřízení Evropského uprchlického fondu na období 2008 až 2013 jako součásti obecného programu „Solidarita a řízení migračních toků“ a o zrušení rozhodnutí Rady 2004/904/ES.

⁶ Přistoupení ČR k Úmluvě o určení státu odpovědného za posouzení žádosti o azyl podané v jednom z členských států Evropských společenství (tzv. Dublin I) a aplikace nařízení Rady č.343/2003 ze dne 18.2.2003 stanovující kritéria a mechanismy pro určení státu odpovědného za přezkoumání žádosti o azyl podané v jednom ze členských států (tzv. Dublin II).

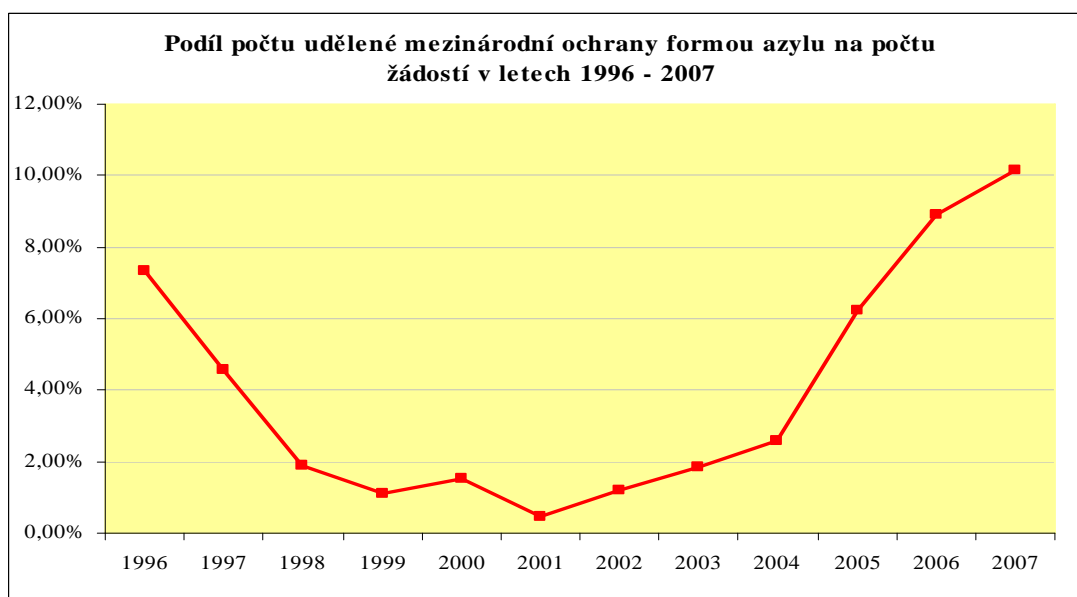
budoucnu umocněn také plným převzetím schengenského acquis a vstupem do schengenského prostoru. Trend výrazného poklesu žadatelů o udělení mezinárodní ochrany je možné pozorovat také na celoevropské úrovni.

Graf 1

Byť počet udělené mezinárodní ochrany formou azylu a její poměr na celkovém počtu podaných žádostí v posledních několika letech v meziročním srovnání stoupá (viz graf 2), počet osob, jimž byla na území České republiky udělena některá z forem mezinárodní ochrany se nadále pohybuje v relativně nízkých číslech (viz Graf 3). Česká republika má proto vzhledem ke své společenské a ekonomické situaci potenciál pro poskytování ochrany i jiným kategoriím osob, než jsou spontánně přicházející uprchlíci.

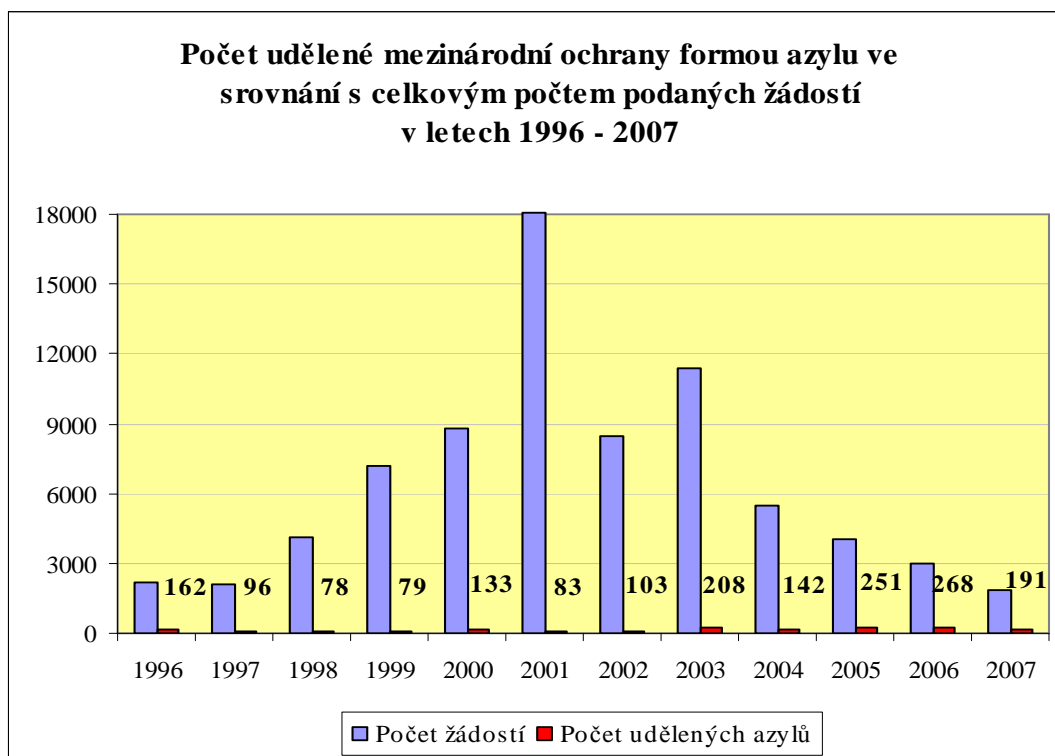
Graf 2

Česká republika disponuje velmi dobře rozvinutou azylovou infrastrukturou zahrnující přijímací, pobytová a integrační pobytová střediska stejně jako vyškolený personál, který poskytuje žadatelům o udělení mezinárodní ochrany, azylantům a osobám požívajícím doplňkové ochrany základní služby. Široká je rovněž paleta nevládních organizací zaměřených na právní pomoc a sociální práci s uprchlíky. Česká republika má také dlouholetou zkušenost s integračními programy pro azylyanty a cizince.

Z výše uvedených důvodů je možné identifikovat v rámci stávající azylové infrastruktury a lidských i finančních zdrojů potenciál pro další zapojení České republiky do oblasti řešení globálních uprchlických problémů a pomoci uprchlíkům v rámci společného sdílení břemene v uprchlické oblasti po boku ostatních vyspělých zemí.

Graf 3

V oblasti přesídlování může také Česká republika navázat na několik úspěšných projektů podobného druhu realizovaných v uplynulých letech. Jedná se za prvé o několikaletý projekt přesídlování krajanů, tedy cizinců s prokázaným českým původem žijících v zahraničí, ze zemí bývalého Sovětského svazu a za druhé o pilotní přesídlovací projekty. Za pilotní přesídlovací projekty je možné považovat přesídlení skupiny uzbeckých uprchlíků v prosinci 2005 a skupiny kubánských uprchlíků v březnu 2007. Mimoto může Česká republika čerpat ze svých dlouhodobých zkušeností s humanitárními projekty zaměřenými na pomoc uprchlíkům organizovanou na území České republiky, jako byl instrument dočasného útočiště během války v bývalé Jugoslávii či programy humanitárních evakuací zdravotně postižených obyvatel (Medevac).

Česká republika má tedy všechny předpoklady pro to, aby se mohla úspěšně zapojit do realizace přesídlování jako jeden z prvních „nových“ členských států, a posílit tak svou pověst země, která se hlásí k řešení globálních uprchlických problémů nejen na národní úrovni, ale také v mezinárodním měřítku.

Rovněž podmínky v rámci Evropské unie jsou pro přihlášení se k realizaci národního přesídlovacího programu v současné době velmi výhodné, a to jak z hlediska mechanismů finančních tak organizačních. Přihlášení se k přesídlování v této době je vhodné také s ohledem na to, že migrační a azylová problematika byla navržena za jednu z priorit v oblasti justice a vnitra pro nadcházející předsednictví České republiky v Evropské unii.

II. Legislativní rámec přesídlování

II.1 Národní právo

Národní přesídlovací program bude vycházet především z následujících právních norem:

- 1) Úmluva o právním postavení uprchlíků ze dne 28. července 1951 (dále jen „Úmluva 1951“) a Protokol týkající se právního postavení uprchlíků ze dne 31. ledna 1967 (dále jen „Protokol 1967“);
- 2) Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“);
- 3) Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „cizinecký zákon“);
- 4) Sdělení Ministerstva zahraničních věcí ČR č. 20/2003 Sb.m.s. o uzavření Dohody mezi vládou České republiky a UNHCR o právním postavení UNHCR a jeho personálu v České republice ze dne 8.2.2000.

Daný dokument, jak bude uvedeno níže, počítá se změnou některých stávajících právních norem tak, aby zajistily adekvátní systém právních nástrojů a prostředků pro realizaci národního přesídlovacího programu ve všech jeho aspektech.

Každý jednotlivý přesídlovací program v rámci ročního plánu pak bude realizován na základě rozhodnutí ministra vnitra.

II.2 Kritéria pro přesídlení

Pro přesídlení do České republiky v rámci národního přesídlovacího programu budou zvažovány pouze osoby, které splňují kritéria obsažená v Úmluvě 1951 a Protokolu 1967 a kritéria obsažená v právním řádu České republiky, zejména v zákonu o azylu.

Jedná se o následující kategorie osob⁷⁾:

- 1.1. osoby pronásledované za uplatňování politických práv a svobod v zemi původu;
- 1.2. osoby mající odůvodněný strach z pronásledování v zemi původu z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů;
- 1.3. osoby se specifickými humanitárními důvody hodnými zvláštního zřetele.

Ve většině případů se bude jednat o osoby, kterým byl přiznán uprchlický status rozhodnutím UNHCR a na základě kritérií stanovených v Resettlement Handbook byly úřadem UNHCR doporučeny k přesídlení do České republiky. V jiných případech může být přesídlování realizováno ve spolupráci s jinou organizací nebo jiným státem, event. bez účasti třetího subjektu, tedy pouze v rámci české administrativy. Na tyto případy se pak pravidla stanovená pro přesídlovací proces použijí přiměřeně.

---

⁷ V případě rodin (tj. manželé a nezletilé děti, v mimořádných případech i jiný člen rodiny) stačí, aby do následující kategorie spadal jeden její člen.

Základním cílem programu je humanitární aspekt, tedy snaha poskytnout asistenci potřebným a zranitelným skupinám uprchlíků, kteří mimo přesídlení nemají jiné vyhlídky na důstojný a bezpečný život. Při posuzování možnosti přesídlení dané osoby do České republiky však budou vzata v úvahu také následující kritéria, díky nimž nabude přesídlování systematického a strategického významu plně zapadajícího do širších souvislostí migrační, azylové a zahraniční politiky České republiky:

- 1.4. zahraničně politické priority České republiky, zejména v oblasti podpory lidských práv a demokratických hnutí;
- 1.5. priority humanitární a rozvojové spolupráce České republiky;
- 1.6. priority České republiky v oblasti migrační politiky;
- 1.7. aktuální azylová politika České republiky;
- 1.8. integrační potenciál dané osoby, tj. její možnosti, předpoklady a vůle integrovat se do české společnosti a žít v souladu s jejími pravidly a zvyklostmi.

Do České republiky nemohou být přesídleny osoby, na něž se vztahuje ustanovení 1F Úmluvy 1951, resp. § 15 azylového zákona, tedy osoby, které se dopustily trestného činu proti míru, válečného trestného činu, trestného činu proti lidskosti, vážného nepolitického trestného činu mimo území nebo činů, které jsou v rozporu se zásadami a cíli Organizace spojených národů.

Při posuzování možnosti přesídlení dané osoby budou vzaty v úvahu zájmy České republiky, jako jsou národní bezpečnost, veřejná bezpečnost, udržení veřejného pořádku, předcházení zločinnosti, ochrana zdraví⁸⁾ nebo ochrana práv a svobod jiných.

II.3 Status přesídlených osob

Přesídlovaným osobám, kterým byl přiznán uprchlický status rozhodnutím UNHCR, bude po příjezdu na území České republiky udělena mezinárodní ochrana formou azylu dle §12 zákona o azylu⁹⁾ za využití ustanovení §90 zákona o azylu, který umožňuje udělit cizinci azyl bez předchozího řízení, pokud je uznán uprchlíkem dle mezinárodní smlouvy rozhodnutím UNHCR. V ostatních případech bude přesídlovaným osobám udělena mezinárodní ochrana formou azylu dle §12, §13 nebo §14 v souladu s výsledky azylové procedury, kterou po příjezdu na území České republiky podstoupí.

Přesídlená osoba tak získá možnost pobývat trvale na území České republiky po dobu platnosti rozhodnutí o udělení mezinárodní ochrany formou azylu a jsou jí přiznána všechna práva a povinnosti jako občanu České republiky, s výjimkou volebního práva. K její identifikaci bude sloužit *Průkaz povolení k pobytu azylanta*. Po splnění příslušných ustanovení zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, může být přesídlené osobě na její žádost uděleno státní občanství.

Status azylanta zajistí přesídleným osobám ochranu proti *refoulement* a přístup k základním lidským, občanským, politickým, ekonomickým, sociálním a kulturním právům včetně výhledu na možnost získání občanství, což jsou kritéria určená jako základní cíle přesídlování. Podle platné legislativy budou mít zároveň nárok na sloučení se svými

---

⁸⁾ jak je definuje zákon 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů

⁹⁾ UNHCR podle mezinárodní smlouvy, kterou jsou pro uznávání za mandátové uprchlíky Stanovy UNHCR schválené rezolucí Valného shromáždění OSN 428(V) ze dne 14. 12. 1950, může udělit cizinci ochranu z důvodů blízkých resp. obdobných jako jsou obsaženy v definici uprchlíka podle Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951, tedy obsahově se rovnající azylu podle § 12 českého zákona o azylu.

rodinnými příslušníky, k čemuž jim odpovědné státní orgány a další relevantní organizace poskytnou součinnost.

V evidencích Ministerstva vnitra ČR budou tyto osoby vedeny jako azylantipřesídlenci a budou takto vykazovány v rámci statistických údajů poskytovaných na národní i mezinárodní úrovni.

III. Průběh přesídlovací akce

O uskutečnění každé přesídlovací akce rozhodne v rámci ročního plánu ministr vnitra. V tomto rozhodnutí bude stanovena velikost přesídlovaných skupin, jejich regionální původ a přibližný časový rámec realizace. Zohledněna bude také kapacita Integračního azylového střediska určeného pro přesídlence a potřeba jejího rovnoměrného využití (viz dále). Rozhodnutí ministra vnitra bude učiněno na základě podkladů, které vypracuje Přesídlovací skupina a schválí ředitel útvaru a 1. náměstek resortu, do jehož gesce přesídlování spadá. Počet osob pro přesídlení do České republiky v rámci ročního plánu se bude pohybovat v řádu desítek osob.

Pokud bude přesídlování realizováno ve spolupráci s UNHCR, event. jiným partnerským úřadem či organizací, bude tato organizace o rozhodnutí ministra vnitra informována a zajistí v odpovídajícím počtu a složení předvýběr osob pro přesídlení do České republiky.

Základními materiály pro vypracování podkladů pro rozhodnutí ministra vnitra bude zhodnocení globálních přesídlovacích potřeb, které vypracovává UNHCR v rámci Annual Tripartity Consultations on Resettlement. V rámci ročního plánu bude rovněž zohledněna možnost reagovat ad hoc na nouzové případy, ať už ve spolupráci s UNHCR nebo mimo rámec této spolupráce.

III.1 Předodjezdová fáze - Výběrová procedura

a) Metodika výběru

Spolupráce s UNHCR

Výběr osob pro přesídlení bude realizován kombinovanou metodou na základě poznatků zjištěných ze spisu UNHCR (Resettlement Registration Form) a osobního pohovoru s každou jednotlivou osobou. Tyto pohovory budou organizovány v rámci tzv. výběrové mise v podobě několikadenní pracovní cesty jednoho nebo dle potřeby více zástupců Přesídlovací skupiny do země aktuálního pobytu dané osoby, nejčastěji do země prvního azylu.

Během této výběrové mise dojde k ověření, doplnění a rozšíření azylově relevantních informací uvedených ve spisu UNHCR a také ke zjištění informací potřebných pro posouzení integračního potenciálu dané osoby. Při posuzování integračního potenciálu osoby bude kladen maximální důraz na její vlastní stanovisko k možnosti přesídlení do České republiky a následné integraci do české společnosti. Tyto poznatky budou zpracovány do podoby přesídlovací a integrační složky, které budou klíčovým vodítkem při rozhodování o výběru osob a stanou se následně součástí „azylového spisu“ každého azylanta-přesídlence.

Tento způsob, založený na možnosti osobního kontaktu s uprchlíky, umožní vybudování komplexnější představy o dané skupině osob. Dovolí také předat daným osobám první informace o tom, co mohou od přesídlení do České republiky očekávat a v jakém rozsahu jim bude po příjezdu poskytnuta asistence. Tímto způsobem je možné eliminovat jejich případná přehnaná očekávání a další nedorozumění, která by mohla vzniknout z důvodu nedostatku informací a ohrozit celý integrační proces.

Z důvodů hodných zvláštního zřetele, např. časových, bezpečnostních, finančních či v případech nouze je možné učinit výběr osob pouze na základě spisu UNHCR, v případě potřeby doplněném o nezbytné údaje prostřednictvím pracovníků UNHCR.

Jiná forma přesídlení

Pokud se jedná o osoby přesídlované ve spolupráci s jinou organizací nebo jiným státem nebo v případech, kdy je přesídlování organizováno bez účasti třetího subjektu, tedy pouze v rámci české administrativy, se výše stanovený postup pro přesídlovací proces použije přiměřeně.

b) Rozhodnutí o výběru

Výběr osob pro přesídlení do České republiky navrhne Přesídlovací skupina na základě přesídlovací a integrační složky, výsledku bezpečnostních prověrek a lékařských zpráv. Výběr osob schválí na základě doporučení Přesídlovací skupiny ředitel útvaru a rozhodne o něm 1. náměstek resortu, do jejichž gesce přesídlování spadá. Odvolání proti stanovenému výběru není možné. Žádost o přesídlení konkrétní osoby může být znovu posouzena pouze v případě, že budou Přesídlovací skupině dodány další doplňující informace závažného charakteru.

III.2 Transfer a přijetí na území

a) Právní aspekty

Osobám, které mají být přesídleny do České republiky, vydá zastupitelský úřad České republiky příslušný pro zemi aktuálního pobytu dané osoby vízum k pobytu do 90 dnů dle § 26 cizineckého zákona udělené za využití ustanovení § 55, odst. 2 cizineckého zákona (udělení víza v zájmu České republiky), a to na základě postupu dohodnutého ve spolupráci ministerstva zahraničních věcí a ministerstva vnitra při zohlednění kompetencí zastupitelského úřadu, zachování právních náležitostí a zohlednění uprchlického statutu přesídlovaných osob i dalších okolností relevantních pro vydání víza.

Toto vízum bude vydáno do cestovního dokladu, kterým daná osoba disponuje a který Česká republika uznává, event. za využití formuláře pro připojení víza. V případě, že daná osoba nevlastní cestovní doklad své země původu nebo za okolností, které jí brání tento doklad používat, bude otázka vstupu přesídlovaných osob řešena ve vzájemné součinnosti ministerstva vnitra, ředitelství Služby cizinecké policie PČR a ministerstva zahraničí.

S cílem zajistit realizaci Koncepce národního přesídlovacího programu v otázce vstupu přesídlovaných osob do České republiky systematickým způsobem bude zvažována potřeba promítnout tuto novou skutečnost do stávajících zákonných úprav.

b) Transfer

Transfer ze země aktuálního pobytu přesídlované osoby (nejčastěji země prvního azylu) do České republiky hradí přijímací stát. Transfer bude organizován v úzké spolupráci s Mezinárodní organizací pro migraci (dále jen „IOM“), která má k dispozici výhodné smluvně vázané tarify a má s podobnou problematikou bohaté zkušenosti. IOM bude asistovat. V případě, kdy není v možnostech IOM při transferu asistovat, bude s žádostí o asistenci oslovena jiná srovnatelná mezinárodní či národní organizace.

Ředitel útvaru, do jehož gesce přesídlování spadá, pověří IOM nebo jinou organizaci asistencí při přepravě přesídlovaných osob do České republiky. Tato asistence bude zahrnovat identifikaci přepravovaných osob, instruktáž o průběhu letecké přepravy včetně organizačních a bezpečnostních otázek, organizaci dopravy přepravovaných osob z místa jejich pobytu

(nejčastěji z uprchlického tábora) na příslušné letiště, asistenci při odbavení přepravovaných osob zejména při pasové kontrole a bezpečnostní prohlídce, asistenci v případných tranzitních bodech po celou dobu tranzitu včetně zajištění povolení tranzitu přesídlovaných osob bez tranzitních víz a asistenci při příletu na české letiště. V nutných případech bude zajištěn rovněž doprovod přepravovaných osob po celou dobu letu.

c) Vstup na území

Na území České republiky vstoupí přesídlované osoby na základě výše uvedených cestovních dokladů s uděleným vízem v doprovodu pracovníka organizace zajišťující transfer, pracovníka útvaru, do jehož gesce přesídlování spadá, a osoby odpovědné za další integraci daných osob. Za jejich asistence projdou dané osoby celní, event. celní a pasovou kontrolou. Z letiště budou přesídlené osoby za asistence osoby odpovědné za jejich integraci dopraveny do integračního azylového střediska určeného pro přesídlené; poté bude v rámci vstupní prohlídky posouzen jejich zdravotní stav a v případě potřeby bude zahájena léčba. V souladu se zákonem č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, musí vstupní prohlídka obsahovat vyšetření na infekce, případně vyšetření na zjištění interních nebo psychiatrických onemocnění podle vyhlášky č. 274/2004 Sb., kterou se stanoví seznam nemocí, které by mohly ohrozit veřejné zdraví, a seznam nemocí a postižení, které by mohly závažným způsobem ohrozit veřejný pořádek (hepatitida, HIV, TBC apod.).

III.3 Popříjezdová fáze

V šestiměsíčním období po přesídlení do České republiky bude přesídleným osobám poskytnuta mnohostranná asistence, která jim pomůže adaptovat se v novém prostředí. Cílem této asistence je schopnost samostatného života a plnohodnotného zapojení dospělých na trh práce a dětí do vzdělávacího systému České republiky.

a) Udělení právního statusu

Neprodleně po příjezdu do České republiky budou pracovníky útvaru, do jehož gesce přesídlování spadá, provedeny nezbytné formální procedury pro udělení právního statusu přesídlovaným osobám, tj. mezinárodní ochrany formou azylu. Tato procedura zahrnuje registraci žádosti o udělení mezinárodní ochrany, předem připravenou na základě poznatků zjištěných ze spisu UNHCR a doplňujícím pohovoru, a její evidenci do elektronického evidenčního systému. Odpovídajícím způsobem budou zajištěny též nutné procedury cizinecké policie.

Následně bude přesídleným osobám předáno rozhodnutí o udělení mezinárodní ochrany formou azylu v souladu s příslušnými ustanoveními azylového zákona a budou jim vydány *Průkazy povolení k pobytu azylanta*, které budou nadále sloužit jako jejich doklady totožnosti.

Celá tato formální procedura se odehraje v nejkratší možné době. Přesídlená osoba tak bude moci v minimální době dosáhnout na všechna práva a výhody spjaté se statutem azylanta.

b) Integrační azylové středisko určené pro přesídlené

Pro období první orientace v českém prostředí budou přesídlené osoby ubytovány v integračním azylovém středisku určeném pro přesídlené (dále jen „Středisko“), vybudovaném na základě stávajících kapacit azylové infrastruktury, event. bude hledáno alternativní řešení v součinnosti s jejich provozovatelem¹⁰. Ubytování bude zajištěno ve

¹⁰ Ke zřízení Střediska dojde v souvislosti s prvním rozhodnutím ministra vnitra o ročním plánu přesídlování, v němž bude stanoven počet osob a časový rámeček přesídlování. Jeho kapacita bude stanovena s ohledem na

standardně vybavených ubytovacích jednotkách, přičemž budou respektovány rodinné vazby přesídlených osob a jejich národnostní a náboženská příslušnost.

Období pobytu ve Středisku by obecně nemělo přesáhnout šest měsíců, neboť po uplynutí této doby by již měly být přesídlené osoby schopné samostatného života v české společnosti. V případě, že bude charakter některých přesídlených osob vyžadovat delší přechodné období, je možné dobu pobytu ve Středisku po dohodě s jeho provozovatelem navýšit. Prioritou však je předcházet přílišné institucionalizaci daných osob, které za sebou mají ve většině případů dlouhodobý pobyt v uprchlických táborech.

Ve Středisku bude přesídleným osobám zajištěno v počátečním období bezplatné ubytování. V dalším období, kdy má již přesídlená osoba přístup k dávkám státní sociální podpory, bude ubytování spoluhrazeno na základě smlouvy o ubytování. Tato spoluúčast je chápána spíše motivačně a instruktivně, čemuž bude odpovídat její výše.

c) Sociální péče a služby

V rámci Střediska bude přesídlelcům poskytována sociální péče zaměřená na adaptaci v nových životních podmínkách a integrační proces v novém prostředí. Tato práce bude vycházet z poznatků o dané osobě či skupině osob, které budou tvořit obsah integrační složky. Zvýšená pozornost sociálních pracovníků bude věnována zranitelným skupinám, zejména osobám mladším 18 let, osamoceným a těhotným ženám, obětem mučení či psychického, fyzického a sexuálního násilí, osobám se zdravotním postižením či v jiných případech hodných zvláštního zřetele. V případě potřeby bude v rámci Střediska zajištěn či zprostředkován také přístup k sociálnímu, právnímu a psychologickému poradenství pro řešení problémů spjatých s adaptací v novém prostředí.

V rámci Střediska bude pro azylanty-přesídlece zajištěna možnost stravování a rovněž přístup k dalším nezbytnostem pro základní vedení domácnosti. Součástí Střediska bude dětské centrum pro děti předškolního věku, jehož provoz budou zajišťovat zaměstnanci Střediska ve spolupráci s nevládními organizacemi a dobrovolníky.

V rámci Střediska mohou nevládní organizace a dobrovolníci nabízet volnočasové aktivity pro děti i dospělé. Tyto aktivity budou rovněž posilovat možnosti adaptace a integrace přesídlených osob ve vztahu k realitám života v České republice a rovněž posilovat jejich psychickou a fyzickou odolnost pro další každodenní život.

d) Kurzy

Stěžejní náplní šestiměsíčního přechodného období bude výuka českého jazyka jako základního předpokladu jakýchkoli dalších kroků na poli integrace. Proto se od začátku pobytu ve Středisku budou přesídlené osoby účastnit kurzů českého jazyka. Tyto kurzy budou podle ustanovení azylového zákona a v souladu se Státním integračním programem realizovány bezplatně.

Spolu s kurzy češtiny budou organizovány kurzy integračních a sociokulturních reálií, které přiblíží přesídleným osobám způsob života v České republice a seznámí je se základními nezbytnostmi nutnými pro urychlení jejich orientace v novém prostředí.

Děti ve věku povinné školní docházky budou zařazeny do třídy přiměřeně svému věku a schopnostem v základní škole v blízkosti Střediska. V nutných případech pro ně bude

---

víceletý plán přesídlování, který vypracuje Přesídlovací skupina před realizací tohoto ročního plánu na základě evaluace pilotního přesídlovacího projektu. V tomto plánu bude specifikován počet osob a plánovaná délka jejich pobytu ve Středisku v delším časovém období.

organizována vyrovnávací třída. Pokud z organizačních či jiných důvodů nebudou moci nastoupit do školy měsíc nebo déle po transferu, bude pro ně organizován zvláštní přípravný kurz českého jazyka.

III.4 Aspekty dlouhodobé integrace

a) Integrovační byty

Z hlediska dlouhodobé úspěšné integrace je zásadním krokem zajištění integračních bytů, a to v kontextu přístupu na trh práce. Tuto problematiku upravuje Státní integrační program v oblasti zajištění bydlení schvalovaný usnesením vlády.

Na vyhledávání konkrétních bytů pro jednotlivé azylanty a azylanty-přesídlence a na asistenci při vyřizování příslušných formalit se budou podílet pracovníci státní správy, nevládních organizací či dobrovolníci. Nezbytné je nastavit mechanismus tak, aby více podporoval samostatnou aktivitu těchto osob, která je nezbytná z hlediska úspěšné integrace a dalšího plnohodnotného života v české společnosti bez přílišného zatížení jejího sociálního systému.

Přesídlovací akce je nezbytné koordinovat s možnostmi Státního integračního programu tak, aby při nich bylo možné naplnit požadavky vyplývající z kapitoly III.3 b), zejména požadavek nepřekračovat šestiměsíční pobyt ve Středisku. Z tohoto důvodu je zároveň nezbytné zefektivnit stávající mechanismy Státního integračního programu tak, aby byl schopen pružněji a systematicky reagovat na bytovou situaci azylantů a azylantů-přesídlenců.

b) Další asistence

Přesídleným osobám bude poskytnuta odpovídající asistence při zapojování na trh práce a do vzdělávacího systému České republiky, jejímž cílem bude motivovat přesídlené osoby k vlastní aktivitě v oblasti dalšího vzdělávání, rekvalifikací a hledání zaměstnání a tím i eliminace přílišného zatížení sociálního systému.

Tato asistence bude zahrnovat pomoc při výběru vhodných vzdělávacích institucí pro děti, které ukončí základní povinnou školní docházku. Dále se bude jednat o pomoc při hledání zaměstnání, včetně případných rekvalifikačních kurzů či doučování, která umožní přesídlencům zapojit se na trh práce a vést tak samostatný a plnohodnotný život.

Tuto asistenci zajistí Správa uprchlických zařízení (dále jen „SUZ“) vlastními silami nebo prostřednictvím nevládních organizací maximálně do doby 1 roku po odchodu přesídlených osob ze Střediska. V případech hodných zvláštního zřetele je možné tuto asistenci poskytovat i v delším časovém období. V rámci zajištění další asistence SUZ a) hradí nevládní organizaci smluvně stanovenou odměnu za poskytování poradenství a asistence azylantům; b) proplácí azylantům vzdělávací aktivity nutné pro jejich uplatnění na trhu práce a plnohodnotné zapojení do české společnosti. Případnou další asistenci po uplynutí ročního období mohou poskytovat nevládní organizace z vlastních zdrojů či dobrovolníci.

IV. Finanční aspekty

IV.1 Rozpočet odboru

Přesídlování bude realizováno prostřednictvím finančních prostředků uvolněných z rozpočtu Ministerstva vnitra ČR, položky Problematika uprchlíků, přesídlenců a migrace. Jejich výše bude odpovídat ročnímu plánu přesídlovacích akcí schválenému ministrem vnitra

na základě podkladů vypracovaných Přesídlovací skupinou a schválených ředitelem útvaru, do jehož gesce přesídlování spadá, a 1. náměstkem resortu. V případě potřeby může být o uvolnění finančních prostředků požádáno v jednom roce opakovaně.

Z uvolněných prostředků budou financovány náklady předodjezdové procedury včetně realizace výběrové mise a náklady na transfer přesídlovaných osob do České republiky a asistence při tomto transferu (ve spolupráci s IOM či jinou organizací). Náklady na provoz Střediska a další výdaje spjaté s integrací budou hrazeny způsobem sjednaným mezi útvarem, do jehož gesce přesídlování spadá, a organizací spravující Středisko. Podle § 70, odst.1 azylového zákona státní integrační program v oblasti získání znalostí českého jazyka realizuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR formou bezplatného jazykového kurzu. Výdaje na integrační byty budou hrazeny ze Státního integračního programu .

IV.2 Evropský uprchlický fond

V rámci Evropské unie je v souvislosti s problematikou přesídlování v tuto chvíli prioritou vytvoření silného finančního mechanismu pro přesídlovací aktivity v rámci Evropského uprchlického fondu (dále jen „ERF“), a to jak v rámci národních, tak komunitárních akcí.

Již v rámci stávajících mechanismů ERF je možné kofinancovat ze zdrojů Evropské unie projekty, které by byly zaměřeny na přesídlované osoby. Jedná se zejména o projekty spadající do kategorie A a B, tedy o projekty zaměřené na vylepšení podmínek přijímání a na integraci osob, jejichž pobyt v členském státě je dlouhodobé a trvalé povahy.

V rámci programu *Solidarita a řízení migračních toků* vstoupil od ledna 2008 v platnost nový Evropský uprchlický fond (ERF III), který umožní cílenou finanční podporu celé řady přesídlovacích aktivit realizovaných členskými státy, a to v následujících oblastech:

- vytvoření národních přesídlovacích programů
- výběr a transfer přesídlovaných osob
- vytvoření vhodných přijímacích podmínek a integračních opatření pro přesídlené osoby

V rámci ERF III bude možné získat zvláštní finanční podporu pro přesídlení osoby spadající do některé ze čtyř uvedených kategorií, tedy:

- uprchlíci z prioritních zemí v rámci Regionálních programů ochrany
- nezletilé děti bez doprovodu
- děti a ženy ohrožené psychickým, fyzickým či sexuálním násilím či vykořisťováním
- osoby s vážnými zdravotními potřebami

Tyto prostředky budou vypláceny formou zálohy (ex-ante estimate) podle odhadovaného počtu osob zamýšlených k přesídlení v následujícím roce. Česká republika je připravena tyto prostředky plně využít a s tímto cílem připravila Víceletý plán Evropského uprchlického fondu na období 2008-2013 i příslušný Roční program.

V. Rozdělení kompetencí

Jak bylo uvedeno v předcházejících částech materiálu, na realizaci přesídlovacích projektů se bude podílet více institucí činných v oblasti problematiky uprchlíků, mezinárodní ochrany a migrace. Role jednotlivých institucí a dalších aktérů je specifikována takto:

V.1 Ministerstvo vnitra ČR

a) ministr vnitra

- rozhoduje o každém jednotlivém přesídlovacím programu v rámci ročního plánu. Toto rozhodnutí činí na základě předložených podkladů vypracovaných Přesídlovací skupinou;
- schvaluje návrh usnesení vlády o realizaci (event. pokračování) přesídlovacích programů v daném roce a předkládá jej vládě k projednání.

b) 1. náměstek ministra vnitra

- rozhoduje o výběru osob pro přesídlení do České republiky. Toto rozhodnutí činí na základě předloženého návrhu vypracovaného Přesídlovací skupinou.

c) Útvar zodpovědný za problematiku přesídlování

Útvarem, do jehož gesce přesídlování spadá, se rozumí odbor azylové a migrační politiky (dále jen „OAMP“). OAMP

- zodpovídá za realizaci plánovaných přesídlovacích akcí;
- dohlíží nad činností Přesídlovací skupiny;
- schvaluje výstupy Přesídlovací skupiny;

V.2 Přesídlovací skupina

Hlavním útvarem, který bude realizovat přesídlovací programy, je Přesídlovací skupina. Jedná se o meziresortní platformu v níž budou spolupracovat instituce, které se budou v nejvyšší míře podílet na přesídlování ve všech jeho aspektech. Základní složení Přesídlovací skupiny je následující: OAMP MV – 3 zástupci; SUZ – 2 zástupci; Ministerstvo zahraničních věcí ČR (útvar 1. náměstka ministra ve spolupráci s odborem lidských práv a transformační politiky) – 1 zástupce. Složení přesídlovací skupiny je možné přizpůsobit podle potřeb realizace přesídlovacích programů. Přesídlovací skupina bude úzce spolupracovat a konzultovat s dalšími relevantními orgány, institucemi a organizacemi.

Členové přesídlovací skupiny jsou nominováni svými kmenovými institucemi. Hlavní důraz je kladen na dostatečnou praxi v resortu a praktickou zkušenost s problematikou přesídlování. Nezbytná je aktivní znalost angličtiny, flexibilita vzhledem k možným výjezdům do zahraničí a schopnost předat získané zkušenosti dalším pracovníkům. Nad činností Přesídlovací skupiny dohlíží ředitel OAMP.

Přesídlovací skupina se bude věnovat zejména těmto aktivitám:

- příprava strategických dokumentů o přesídlování;
- vypracování každoročního návrhu usnesení vlády o realizaci (event. pokračování) přesídlovacích programů v daném roce;
- vypracování podkladů pro rozhodnutí ministra vnitra o každém jednotlivém přesídlovacím programu v rámci ročního plánu. V těchto podkladech bude rozpracována velikost přesídlované skupiny, její regionální původ a přibližný časový rámec realizace;
- zajištění, zpracování a posouzení všech podkladových materiálů nezbytných pro uskutečnění výběru osob pro přesídlení, včetně účasti na výběrových misích;
- návrh výběru osob pro přesídlení;

- organizační zajištění a metodické vedení přesídlovacích akcí ve všech aspektech;
- evaluace jednotlivých přesídlovacích programů a monitoring jejich úspěšnosti;

V.3 Správa uprchlických zařízení

- podílí se na přípravě a realizaci předodjezdových orientačních kurzů pro přesídlence;
- provozuje Integrační azylové středisko určené pro přesídlence a zajišťuje asistenci a služby dle kap. III.;
- v rámci své působnosti zajišťuje (přímo či zprostředkovaně) a dohlíží na průběh integrace v popříjezdovém období;
- v rámci své působnosti zajišťuje (přímo či zprostředkovaně) a dohlíží na průběh integrace v dlouhodobé perspektivě;
- nominuje dva zástupce do Přesídlovací skupiny;

V.4 UNHCR (v případě realizace přesídlování dle varianty III.1a) – spolupráce s UNHCR)

- poskytuje na základě bilaterální smlouvy podklady pro vytvoření ročního plánu přesídlování;
- doporučuje osoby k přesídlení do České republiky podle kritérií stanovených v Resettlement Handbook;
- poskytuje informace o doporučených osobách ve formě spisu UNHCR (Resettlement Registration Form);
- zajišťuje možnost uskutečňování výběrových misí do míst aktuálního pobytu daných osob a podporuje a usnadňuje aktivity vedené v rámci těchto misí;

V.5 IOM (v případě realizace přesídlování ve spolupráce s IOM)

- zajišťuje transfer přesídlovaných osob a další asistenci uvedenou v části III.2b)

V.6 Ministerstvo zahraničních věcí ČR

V rámci Ministerstva zahraničních věcí ČR se na realizaci přesídlovacích akcí bude podílet v rámci svých kompetencí útvar 1. náměstka ministra ve spolupráci s odborem lidských práv a transformační politiky, konzulární odbor a příslušné zastupitelské úřady České republiky.

- nominuje svého zástupce do přesídlovací skupiny (odbor lidských práv a transformační politiky);
- napomáhá realizaci přesídlovacích akcí jak jsou charakterizovány výše v rámci svých kompetencí.

V.7 Policie ČR

V rámci policie se na realizaci přesídlovacích akcí bude podílet v rámci svých kompetencí Ředitelství služby cizinecké policie PČR.

- napomáhá realizaci přesídlovacích akcí jak jsou charakterizovány výše v rámci svých kompetencí.

V.8 Nevládní a dobrovolnický sektor

- podílí se na zajištění integračních aktivit v popříjezdovém období i v dlouhodobé perspektivě.

V.9 Další aktéři

V rámci svých gescí bude do projektu přesídlování zapojeno rovněž Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, které realizuje státní integrační program v oblasti získání znalostí českého jazyka.

Problematika přesídlování se rovněž úzce dotýká činnosti ministryně pro lidská práva a národnostní menšiny, stejně jako některých poradních a pracovních orgánů vlády České republiky, zejména Rady vlády ČR pro lidská práva, Zmocněnce vlády pro lidská práva a Rady vlády pro národnostní menšiny.

Z dalších aktérů, jejichž zapojení do přesídlovacích programů je žádané, a to zejména v oblasti zajišťování podmínek pro integraci přesídlenců, především v dlouhodobém horizontu, a bude předmětem dalšího vyjednávání, je možné uvést např. zastupitelstva krajů a obcí, Svaz měst a obcí či Asociaci krajů.